

Xiaolu Guo: Pieni punainen sanakirja rakastavaisille

Suom. Ulla Lempinen. Atena 2008

Sanna Sillankorva

Vaikeatajuinen kieli ja vieraat tavat ovat vastassa 23-vuotiasta Z:taa, kun hän muuttaa Kiinasta Lontooseen opiskellakseen englantia. Elokuvateatterista alkaa nuoren naisen ja nimettömän miehen epätavallinen rakkaustarina. Mies toimii Z:lle opettajana sekä kielessä että rakkaudessa, jolloin kulttuurien väliset erot nousevat esiin huvittavalla ja joskus traagisellakin tavalla.

Pieni punainen sanakirja rakastavaisille on kirjailijan ja elokuvantekijän Xiaolu Guon ensimmäinen englanniksi kirjoittama romaani. Aiemmin hän on julkaissut elokuvakäsikirjoituksia, esseitä ja kaksi romaania. Jokaisessa Xiaolun romaanissa päähenkilönä toimii nuori kiinalainen nainen. Vuonna 1973 syntynyt kirjailija on itse kotoisin pienestä eteläkiinalaisesta kalastajakylästä. Hän muutti Lontooseen vuonna 2002 ja alkoi kirjoittaa päiväkirjaansa englanniksi, minkä tuloksena osittain syntyi Pieni punainen sanakirja rakastavaisille. Teos on fiktiivinen, vaikka se sisältää omaelämäkerrallisia piirteitä. Romaani oli ehdolla vuoden 2007 Orange prize –palkinnon saajaksi ja sitä ollaan kääntämässä 11 kielelle.

Arkipäiväisyydet näyttävät uudessa valossa, kun minäkertojana toimiva Z rekisteröi länsimaista kulttuuria. Hänen naiiveissa havainnoissaan piilee usein puhdasta viisautta.

Kaiken aikaa Z kokoaa omaa sanakirjaa päiväkirjan muodossa. Häneltä puuttuu kieli, jolla ilmaista itseään, ja romaani onkin kirjoitettu tarkoituksella virheellisesti. Alkuperäistekstin kömpelydet eivät taivu aivan kivutta suomen kieleen, mutta kääntäjä onnistuu tehtävänsään kiitettävästi. Ontuvanakin kieli tavoittaa runollisen sävyn.

Sanakirjarakenne kehystää nerokkaasti tarinaa ja kuvaa konkreettisesti sekä Z:n kielellistä että henkistä edistymistä. Loppua kohden ääni vahvistuu ja varmenee; sanat löytävät paikkansa niin kuin myös Z omansa.

Yksinäisyyteensä Z löytää miehen, kirjan 'sinän'. Z:lle mies merkitsee ensirakkautta ja turvaa vieraassa maassa. Mies on monella tapaa vastakohta Z:lle. Kuvailemalla häntä näyttää, mitä päähenkilö ei ole. Mies on huomattavasti Z:taa vanhempi taiteilija, joka on koko aikuisikänsä yrittänyt rakastaa miehiä. Hän ajalehtii nykyhetkessä Z:n suunnitellessa valmiiksi koko loppuelämänsä. Mies on kokenut maailmankiertäjä ja Z vastaavasti kaikessa kokematon. Erilaiset

lähtökohdat ja arvomaailman erot ottavat toisinaan väkevästi yhteen. Molemmat oppivat toisiltaan jotain olennaista, vaikka suhde vie heitä eri suuntiin.

Romaanin tapahtuma-aika on vuosi. Juonellisesti kirja on pienimuotoinen. Painopiste näyttäisi pikemminkin olevan Z:n sisäisessä kokemusmaailmassa kuin ulkoisissa tapahtumissa, jotka tosin olennaisesti ruokkivat hänen mieltään. Lontooseen saapumisen ja Kiinaan palaamisen välille sijoittuvat rakastuminen ja suhteen monimutkaistuminen.

Interreilaaminen Euroopassa on keskeinen jakso Z:n kehityksen kannalta. Se symboloi retkeä minuuteen. Z oppii, mitä on olla toisen kanssa, muttei pelkää enää yksinäisyyttäkään.

Pieni punainen sanakirja rakastavaisille vie lukijan matkalle, jolla ylitetään niin henkisiä kuin fyysisiäkin rajoja. Romaani käsittelee ikuisia aiheita riemastuttavan raikkaalla tavalla. Se ei julista Maon punakantisen tapaan, vaan lumoo vaatimattomuudellaan.